

УДК 338.1

ЛЮДСЬКИЙ РОЗВИТОК КРАЇНИ ЯК ГОЛОВНА МЕТА СОЦІАЛЬНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Доцент О.І. Омельченко

Харківський національний економічний університет ім. Семе́на Кузне́ця

Ключові слова: соціальна сфера, соціальна політика, людський розвиток.

Характерною рисою сучасного етапу розвитку світу є посилення дії соціальних чинників та ролі людини в усіх сферах суспільного буття. Тому соціальні ресурси мають першочергове значення для сучасного менеджменту. Зростання добробуту населення, забезпечення високих стандартів якості життя є не тільки метою суспільного розвитку, але і дієвим фактором підвищення ефективності виробництва, високої надійності продукції та надання послуг, ефективного вирішення соціально-економічних проблем суспільного прогресу.

Для України, як і для інших постсоціалістичних країн, що стали на шлях ринкових перетворень, особливо актуальним є знання сучасних тенденцій розвитку соціальної сфери, пізнання сутності законів і закономірностей управління нею, залучення соціального ресурсу у здійснювані перетворення, розуміння актуальності регулювання взаємовідносин і взаємодії класів і соціальних прошарків у трансформаційному суспільстві.

Однією з основних складових процесу менеджменту, зокрема соціального, є розробка та реалізація соціальної політики, а її пріоритетами є задоволення потреб членів суспільства, узгодження всієї сукупності інтересів, постійне зростання добробуту, рівня та якості життя людей, їх соціальне облаштування тощо [1].

Людський фактор є одним з найважливіших факторів соціально-економічного прогресу, адже було виявлено, що економічне зростання не завжди сприяло розвитку людського потенціалу, а навпаки, часто поставивши за мету економічний розвиток, держава виснажувала людські ресурси та ігнорувала соціальні проблеми, що призводило до спаду економіки [2].

Аналіз рівня соціального розвитку України шляхом порівняння з іншими країнами світу показав, що він залишається за різними індексами середнім і нижче середнього. Так, за Міжнародним індексом щастя Україна перемістилася з 87 місця в 2013 р. на 132 місце на кінець 2017 р. із можливих 155, за Індексом соціального розвитку протягом зазначених років Україна займає середню сходинку, 64 із 128, за Індексом людського розвитку Україна знизилася з 81 до 84 місця зі 188 [3]. Особливо важливо відмітити, результати опитування населення стосовно їх власної оцінки якості та рівня життя, оскільки Україна займає одне з передостанніх місць у рейтингу країн світу. Як бачимо, питання забезпечення гідного розвитку людини, підвищення її рівня та якості життя є головною та нагальною метою соціальної політики. Можна сформулювати таку схему взаємодії соціальної політики, її складових та поля її формування та розвитку: основним вектором спрямування соціальної політики є людина, її цінності та потреби, а саме: фізіологічні потреби, потреба в житлі, потреба у власній безпеці, родина, продовження роду, високий інтелект, матеріальне багатство, соціальна захищеність, високий культурний рівень, духовні цінності, міцне здоров'я, довге життя. Інструментом реалізації соціальної політики є соціальні програми, середовищем формування яких є політичні, законодавчі, соціально-економічні передумови. Політичні передумови формування та розвитку соціальної політики демонструють такі показники: рівень корупції, розвиненість політичних інститутів, якість державного управління, відкритість у сфері зовнішньої торгівлі, розвиток

ринкових інститутів, рівень демократичного розвитку, індекс сприйняття корупції, індекс хабародавців, рівень громадських свобод, свобода преси, забезпеченість політичних прав. Законодавче поле формування та реалізації соціальної політики складають нормативно-правові акти, спрямовані на стимулювання соціального розвитку регіонів та країни. Слід відмітити, за роки незалежності в Україні виконана велика правотворча робота у сфері соціального розвитку і в цілому правові засади соціальної політики поступово продовжують вдосконалюватись, ґрунтуючись на необхідності забезпечення основних соціально-економічних прав громадян і можливостях економіки. Сучасний соціально-економічний розвиток країни супроводжується реорганізацією багатьох підприємств, скороченням кількості підприємств, які здійснювали інноваційну діяльність, руйнуванням матеріально-технічної бази високотехнологічних секторів. Протягом останнього десятиліття збільшується майнова диференціація, скоротилася чисельність населення, підвищився рівень смертності, збільшується навантаження на населення у працездатному віці тощо.

Оскільки формування соціальної політики та проведення соціального менеджменту можливе лише на підставі результатів оцінки розвитку соціальної сфери, доцільно приділити даному процесу особливу увагу. Одним з найбільш використовуваних для оцінки соціального розвитку країн світу показником є Індекс людського розвитку, який являє собою інтегральну оцінку трьох складових компонент, що характеризують довголіття, рівень освіти та доходів населення країни [4]. Оскільки поняття людського розвитку складне та багатогранне, вважаємо доцільним розглядати його у розрізі ієрархічної піраміди складових компонент більш детальних, а саме: довгострокові цінності (довголіття, здоров'я, продовження роду, міцна родина, саморозвиток, духовні цінності, матеріальне багатство, соціальний захист, висока культура), поточні потреби (фізіологічні потреби в товарах та послугах потреба у житлі потреба в особистій безпеці), навколишнє середовище чи середовище проживання (атмосферне повітря, водянні ресурси, земельні ресурси, лісний фонд, токсичні відходи), соціальна інфраструктура (охорона здоров'я та відпочинок, наука і освіта, роздрібна торгівля, громадське харчування, послуги населенню, культура та мистецтво, фізична культура та спорт) [5]. Отже, в умовах подолання негативних наслідків світової фінансово-економічної кризи та необхідності відновлення соціально-економічної стабільності в країні важливим є забезпечення реалізації пріоритетних проектів та завдань соціального розвитку враховуючи динаміку зміни основних показників людського розвитку та їх причини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Руженський М. М. Соціальний менеджмент / М. М. Руженський. – К.: ІПК ДСЗУ, 2010. – 252 с.
2. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів: національна доповідь / за ред. акад. НАН України Е. М. Лібанової, акад. НААН України М. А. Хвесика. – К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2014. – 776 с.
3. Human Development Report [Електронний ресурс] / Human Development Report. – Режим доступу: <http://hdr.undp.org/en/report/>
4. Хаустова В. Є. Соціальна політика в регіонах України: монографія / В. Є. Хаустова, О. І. Омельченко. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2012. – 428 с.
5. Омельченко О. І. Ідентифікація секторів підвищеної уваги в процесі розробки стратегії розвитку соціальної сфери регіонів України / О. І. Омельченко // Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики» / Тези доповідей Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 22 – 23 травня 2015 року. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2015. – С. 216-219.